

LEA

Lokal ekonomisk analys

METODBOK

3:e förenklade upplagan !

INNEHÅLL

INLEDNING	3
SOCIAL EKONOMI	4
LOKALSAMHÄLLE OCH LOKAL HANDELSBALANS	5-6
HUR ANVÄNDS EN LOKAL EKONOMISK ANALYS?	7
ARBETSGÅNG	8
FAS 1.....	9-10
FORMA ARBETSGRUPP OCH PLANERA SÄTTA UPP SYFTE OCH MÅLSÄTTNING IDENTIFIERA RESURSER	
FAS 2.....	11
INFORMERA OM ARBETET MED ANALYSEN	
FAS 3.....	12
SKAFFA INFORMATION / STATISTIK	
FAS 4.....	13
BERÄKNA LOKAL HANDELSBALANS	
FAS 5.....	14
”HJÄRNSTORM”	
FAS 6.....	15
HANDLINGSPLAN	
STATISTISKA CENTRALBYRÅNS REGISTER	16
DEFINITIONER.....	16-17
LOKAL EKONOMISK ANALYS - BERÄKNINGSMODELL	18
STEG 1 SAMLA INFORMATION	18
STEG 2 GÖR BERÄKNINGAR	19
STEG 3 ANALYSERA BERÄKNINGARNA	21
STEG 4 SKRIV RAPPORT	22-23

Inledning

Verkligheten är ständigt i rörelse, utvecklingen står aldrig stilla. Av detta skäl är det omöjligt att helt ”fånga” verkligheten genom erfarenhet eller genom en teori. Varje del av verkligheten lever och existerar på sitt eget sätt, efter sina egna villkor och utifrån sina egna resurser.

Trots denna komplexitet bör detta analysverktyg kunna passa alla utan att för den skull göra anspråk på att passa i ”alla lägen” !

I dessa *Tillväxtens tider* glöms ofta det viktiga samhällsbygge bort som i det tysta drivs av bygdegrupper, kooperativ, lokala företag och samhällsföreningar. Här stärks den lokala ekonomin genom att på olika sätt ta tillvara både naturgivna resurser men inte minst de resurser som människor i gemenskap utgör. Den lokalekonomiska analysen är ett verktyg som visar på vad medvetna val av den lokala befolkningen kan göra för att skapa sysselsättning och lokal tillväxt. För att stimulera samarbete mellan t.ex. privat, offentlig och ideell sektor är ofta ett lokalt perspektiv på ekonomin viktigt.

En annan viktig sak att lyfta fram här i början är att en lokal ekonomisk analys leder till en rapport, som kan vara värd flera miljoner kronor för den lokala marknaden. Rapporten är mycket lik en ekonomisk marknadsundersökning och många kan ha glädje av den: politiker, företagare, kommunala organ, ideella föreningar och så vidare. Rapporten tillhör hela lokalsamhället och därför bör alla ha rätt att använda den!

Dessutom kan lokal ekonomisk analys med fördel ligga till grund för upprättande av lokala handlingsplaner !

Social ekonomi

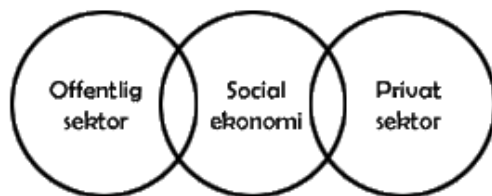
Social ekonomi - kooperativen, föreningarna, byalagen m fl - vinner den europeiska tillväxtligan. En del av svaret ligger i drivkrafterna bakom företagandet i den sektorn.

Den svenska definitionen av social ekonomi lyder:

"Med social ekonomi avses organiserade verksamheter som primärt har samhällliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn.

Dessa sociala och ekonomiska verksamheter bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar.

Verksamheter inom den sociala ekonomin har allmännyttan eller medlemsnytta, inte vinstintresse, som främsta drivkraft."

På grund av bristande statistik är det svårt att visa den sociala ekonomins omfattning i Sverige. De undersökningar som har gjorts visar att det sannolikt finns minst 200 000 svenska kooperativ, ömsesidiga företag, föreningar, stiftelser och liknande sammanslutningar, inom en stor mängd olika verksamhetsområden. Av dessa organisationer är ungefär 150 000 ideella föreningar. Antalet anställda i organisationerna är närmare 200 000 och omsättningen är minst 120 miljarder kronor om året.

Andra mått på omfattningen av sektorn är att visa på engagemanget inom "social ekonomi"

- 9 av 10 vuxna svenskar är medlemmar i någon förening eller kooperativ
- 3 av 10 har ett eller flera förtroendeuppdrag
- svenskarnas ideella arbete uppskattas motsvara ca 300 000 heltidstjänster

Av de 40 000 organisationer i den sociala ekonomin som finns registrerade som företag saknar över hälften fast anställda. Detta belyser det ideella arbetets grundläggande betydelse i de aktuella verksamheterna. Den andel av befolkningen som utför ideellt arbete i föreningslivet har ökat under 1990-talet och motsvarar tre miljoner människor.

Lokalsamhälle och lokal handelsbalans

Lokalsamhälle är det område som medborgare upplever som sin lokala gemenskap, med vilken de känner tillhörighet, delaktighet och ansvar. Lokalsamhälle är inte kommunen, kommundelen eller någon annan geografisk eller administrativ avgränsning. Ju större yta som definieras som lokalsamhälle, ju fler andra gemenskaper som påverkar finns då att ta hänsyn till (läs: ju större yta, ju krångligare att analysera).

På europeisk och nationell nivå talas det ofta om **handelsbalans**, förhållandet mellan import/export. Det ekonomiska inflödet ska vara högre än utflödet (= export större än import) för att man ska säga att handelsbalansen är positiv. Alla staters regeringar eftersträvar en positiv handelsbalans. Detta är en beskyddande attityd till den egna ekonomin, som behövs om man vill slå vakt om samhällets ekonomiska utveckling på sikt.

Hittills har vi inte brytt oss om att se till lokalsamhällets ekonomiska flöden. Det är hög tid att föra ner detta nationella tänkande på lokal nivå och börja se den **lokala handelsbalansen**.

Hur är det ställt med in- och utflödet av pengar på gräsrotsnivå?

Med en bra lokal handelsbalans har man ett lokalsamhälle som är starkt och livskraftigt, lokalsamhället görs oberoende. Ju längre varje krona åker runt i det lokala ekonomiska kretsloppet, ju bättre mår lokalsamhället. Alla idag stora företag och internationella verksamheter, som t.ex. Volvo och ABB, har på något sätt en lokal rot. De har alla på något sätt börjat "hemma i garaget". Det lokala fotfästet är på många sätt grunden för all ekonomisk utveckling. Vi kan inte längre kräva att andra ska ordna allt åt oss och därför måste vi börja ta på oss mer ansvar själva.

Ska vi kunna ta eget ansvar, så måste vi veta hur vi ska ta det ansvaret, vilket i sin tur kräver att vi vet hur situationen i samhället ser ut. Den lokala ekonomiska strukturen i ett helhetsperspektiv måste därför synliggöras! Man måste göra en **lokal ekonomisk analys** av något slag. Med lokal ekonomisk analys får ni en lokal beskrivning av ert lokala samhälle och en sådan kan vara grunden för en alternativ ekonomisk utvecklingsstrategi. En ekonomisk utvecklingsstrategi ska inte göras för att råda bot på behov och problem i den offentliga sektorn. Den ska göras med **hela lokalsamhällets bästa i sikte**, inklusive näringslivet och den ideella sektorn. Med lokal ekonomisk analys underlättas en samhällelig utveckling mot självständighet och möjligheter att göra egna val.

Detta är ett ganska ”by-egoistiskt” synsätt och den totala självhushållningen och oberoendet i alla lokalsamhällen är varken eftersträvansvärt eller uppnåeligt men visst vore det bra om lite mer pengar stannade kvar och blev till nytta ”hemma i byn”.

Arbetet med en lokal ekonomisk analys är mobiliserande för lokalsamhällets utveckling. Den ekonomiska förändringsprocessen börjar redan i planeringen av detta arbete. Det är många människor som har ett intresse i den: politiker, företag, medborgare, ja alla.

Resultatet av en god analys påverkar allas liv på något sätt. Samtidigt ska ni inte ha för bråttom, det finns tyvärr aldrig några garantier för ett lyckat resultat. Det viktiga är att förstärka, utveckla, ta tillvara och bygga vidare på de resurser som redan finns.

Hur används en lokal ekonomisk analys?

Den ”stora hemligheten” med en lokal ekonomisk analys är enkelt uttryckt följande:

genom att räkna ut vad och hur mycket som konsumeras utanför lokalsamhället (= ekonomiskt läckage), ser ni vilka varor och tjänster som kan föras in i lokalsamhället och skapa fler eller nya arbeten.

Ni använder det konsumtionsutrymme som redan finns. Det är bättre att köpa en liter mjölk hos den lokala handlaren, än att köpa den på ett snabbköp i en större stad. Ni bör alltså köpa (och producera) så mycket som möjligt lokalt och på så sätt förbättra den lokala handelsbalansen.

Konkret ger lokal ekonomisk analys bakgrundsinformation och en tabell, i vilken ni ganska tydligt ser hur mycket pengar som läggs ut på olika varor och tjänster. På varje post (varugrupp/varuslag) räknar ni ut hur stort läckage som finns. Det är dessa ”läckor” som ni ska försöka täppa till. En lokal ekonomisk analys ska leda fram till en handlingsplan med förslag på vad just ni kan göra i ert lokalsamhälle. Därför är det viktigt att inte stanna upp när det blir motigt, utan fortsätt envist med nästa steg i arbetet!

Att göra själva analysen är en lågrisk-metod, misslyckas den så orsakar det ingen skada. Men däremot kan ekonomisk handling efter analysen ställa till problem, om ni har fått en felaktig bild av den ekonomiska verkligheten. Se SCBs siffror som en vägledning och inte en absolut sanning. Tidsförskjutningar, avgränsningar och definitioner kan vara annorlunda mot hur Du tolkar uppgifterna.

Denna analysmodell kan användas nästan överallt men om området som skall analyseras innehåller färre än ca 200 hushåll så riskerar en del uppgifter bli så små att det blir svårt att dra säkra slutsatser ur dem. Det kan också uppstå lägen där uppgifterna blir så små och detaljerade att det går att peka ut enskilda personer. Sådana detaljerade uppgifter kan av sekretess- och integritetsskäl inte lämnas ur den officiella statistiken.

Det finns förmodligen en gräns även uppåt, kanske någonstans runt 3 000 - 4 000 hushåll men det är av rent praktiska orsaker. Analysarbetet och materialet kan komma att bli alltför omfattande och arbetskrävande. Det är dessutom mindre troligt att så många människor omfattas av den gemensamma känslan av ”vårt lokalsamhälle” om området blir för stort.

Arbetsgång

Arbetet med en lokal ekonomisk analys är en process som i sig kan vara lika viktig som resultatet. Analysen bör resultera i en lokal handlingsplan som kan vara olika omfattande beroende på vilka problem bygden står inför.

Arbetet kan delas in i 6 faser enligt följande:

- Fas 1.** Bestäm vem eller vilka som ska göra analysen. Utgå från byalaget eller någon annan förening i bygden.
- Fas 2.** Det andra steget är att presentera idén med lokal ekonomisk analys och informera så många som möjligt i lokalsamhället.
- Fas 3.** Bestäm det geografiska område som analysen ska omfatta. Beställ sedan statistikpaketet från Statistiska Centralbyrån
- Fas 4.** Det fjärde är att analysera SCBs siffror. Det är i SCBs siffror ni ser den huvudsakliga ekonomiska strukturen. Därefter börjar det roliga, att beräkna den lokala handelsbalansen: hur mycket pengar "läcker ut"? Denna fjärde fas resulterar i en lokalekonomisk rapport och är underlaget för det fortsatta arbetet.
- Fas 5.** Det femte är att "bolla" med de olika varor/tjänster där läckage finns och försöka klura ut hur dessa varor/tjänster kan köpas lokalt (täppa till läckorna). Finns inget lokalt utbud är alltså läckaget 100 %. Utgå från den lokala företagsstrukturen. Vilka företag finns och vilka kan skapas? Eller finns det andra lämpliga/möjliga företagsformer, t.ex. kooperativ eller ideella föreningar?
- Fas 6.** Det sjätte blir slutligen att skriva en handlingsplan för att täppa till de ekonomiska läckorna. Hur handlingsplanen och förverkligandet av den kommer att se ut i praktiken kan ingen ha någon uppfattning om, förrän fas 5 har arbetats igenom.

FAS 1

Forma arbetsgrupp och planera

Börja med nyckelpersoner som eldsjälar eller medlemmar i bygdeföreningar. Ett offentligt möte av något slag för att välja en arbetsgrupp kan vara på sin plats. Detta möte är som regel avstampet för hela projektet ska komma ifrån lokalsamhället. Personer med stor lokalkännedom och som vet mycket om det lokala samhället är absolut nödvändiga.

Finns en lokal utvecklingsgrupp är det kanske naturligt att denna driver arbetet. Kom ihåg att det inte nödvändigtvis är styrelsen som ska driva arbetet framåt!

I början måste ni bestämma hur projektet ska organiseras och ledas. Här är några tips i det arbetet:

- har gruppen en bra storlek? - 4-8 personer rekommenderas
- innehåller gruppen rätt personer – ger dessa gruppen en legitimitet ?
- hur ofta ska gruppen träffas?
- vem ska ha tillgång till projektets papper och till den färdiga analysen?
- när ska en handlingsplan kunna presenteras ?

Sätta upp syfte och målsättning

Som framgått tidigare bör analysen ligga till grund för en lokal handlingsplan vilket då kan betraktas som syftet med analysen.

Mål/delmål skall ge svar på frågan **vad** man vill uppnå med projektet. Dessa ska vara konkret mätbara, speciellt delmålen ska beskrivas extremt detaljerat.

Målen måste vara klara, tydliga och precisa. Alla i arbetsgruppen bör (d.v.s. måste) vara överens om målsättningarna. Man får dock se upp, det är lätt att göra listan över mål för stor. Av detta skäl måste ett visst mått av prioriteringar göras.

Ett enkelt exempel:

Projekt A Målsättning: projektet skall medverka till ökat nyföretagande

Projekt B Målsättning: projektet ska medverka till att tre nya företag etablerats inom två år.

Målsättning A är kort och koncis, men otydlig. Målsättning B också kort och koncis, men inte otydlig. Skillnaden mellan A och B ligger i att B är förhållandevis **mätbar**.

Slutsatsen blir att projekt B är lättare att följa (och utvärdera) än projekt A, som är ett hopplöst fall. Man kan dock ha flera delmål som målsättning B och dessa kan tillsammans kanske utgöra målsättning A. Formuleringen under projekt A kan därför möjligen passa som syfte, men absolut inte som målsättning.

Arbetsgruppen är den drivande kraften bakom analysen. Arbetet måste planeras, organiseras, ledas och tidsplaner hållas. När det gäller vilka som finns med i arbetsgruppen, får ingen känna sig åsidosatt. Den måste bestå av så många lokala krafter som möjligt. Om arbetsgruppen är för stor, kan det bli svårt att komma till beslut.

Eldsjälar och frivilliga gör oftast praktiska uppgifter. De kunskaper som behövs sträcker sig mellan akademiska examina och att koka kaffe, så det finns alltid något som passar någon. Exempel på saker som ska göras är intervjuer, rita overhead, göra layout för rapporter/skrivelser och informationsblad, hålla i offentliga möten, ordna lokaler och hålla i mediakontakter. Många pensionärer har ett stort yrkeskunnande och är därför en stor tillgång. Studenter och unga akademiker är också en grupp man ofta glömmer bort.

Lokalsamhället i stort blandar ni in på två sätt: dels genom att informera om vad som händer och dels kan allmänheten vara en viktig informationskälla.

Genom information undviker man misstänksamhet, de resultat analysen kommer fram till accepteras lättare, det blir enklare att både finna och genomföra olika lösningar.

FAS 2

Informera om arbetet med analysen

Information om vad lokal ekonomisk analys är och idén med den måste ut i lokalsamhället. Enkla flygblad, broschyrer som sätts upp på anslagstavlor och vid busshållplatser, reportage i lokala media, gruppframsändelse till hushåll, informera nyckelpersoner, kommunal information är några exempel på vad man kan göra.

Hur man presenterar en lokal ekonomisk analys får man avgöra i varje enskilt fall. En god idé är att få någon reporter inom lokal press att göra ett reportage. Tidningsannonsering och utskick till hushåll kostar mycket pengar, så detta är kanske inte den mest lämpliga vägen att gå. Efter reportage och annonsering kommer intresserade och ”frågvisa” att höra av sig. Det bör då finnas en beredskap för att svara på frågor och informera ytterligare.

FAS 3

Skaffa information / statistik

Som redan sagt är det konsumtionen utanför lokalsamhället som ska räknas ut. Lokal arbetsmarknad, företagsstruktur, befolkningsstruktur och hushållens utgifter är några intressanta saker att få reda på. Mycket av detta material finns hos SCB och det redovisas i sifvertabeller och i vissa fall som diagram.

Som vi redan nämnt bygger vår metod mycket på statistiska uppgifter ifrån Statistiska Centralbyrån. Anledningen till att vi valt denna utgångspunkt är att använda information som redan finns och själva göra så lite eget (fot)arbete som möjligt. Men det finns förstås en medaljens baksida. SCBs siffror bygger ofta på stora mätningar som kan vara något år gamla. Detta gör att det finns en osäkerhet i dessa siffror, man får därför inte se dem som absolut sanna (det får man aldrig med något!). Dock ger dessa siffror en stark grund att stå på och en **unik helhetsbild** över den ekonomiska strukturen i ett lokalsamhälle.

Materialet beställs från SCB (blankett finns på www.vastmanland.coop). Framförallt är det viktigt att de geografiska avgränsningarna görs noga och med eftertanke så att materialet verkligen omfattar det som ni anser är lokalsamhället.

Det är ganska dyrt att få dessa uppgifter från SCB men det kostar lika mycket att få uppgifter för 25 områden som för ett. Därför kommer samordning att ske vid varje ”körning”.

FAS 4

Beräkna lokal handelsbalans

För denna fas behövs först och främst SCBs statistiska material. Detta material är grunden för hela arbetet. Materialet presenteras i tabeller och siffrorna i dessa tabeller ska skrivas in i speciellt formulär (se s 24)

SCBs siffror är som sagt inte hela sanningen för det lilla lokalsamhället och kan i detaljer uppfattas som felaktiga. Det finns mycket som inte går att mäta och därför aldrig finns med i den officiella statistiken. Det är upp till er själva att bedöma rimligheten i dessa siffror och ta hänsyn till er lokala kunskap, bl.a. den informella ekonomin som innehåller saker som:

- arbetsbyte
- varubyte
- självhushållning
- odlar själv
- reparerar själv
- sambruk/samägande (t.ex. bilpool)
- ”svartjobb”

SCBs siffror används tillsammans med uppgifter som ni själva tar fram (Lokalt utbud/försäljning) som ett underlag för att få fram en tabell över varugrupper/-slag och hur mycket av dessa som köps utanför lokalsamhället (= läckage).

När all denna information sammanställts får ni **en bild av den lokala handelsbalansen**. Dessa siffror skall tolkas, redovisas i skriven text och ställas i relation till den bakgrundsinformation som finns (befolkning, företagsstruktur, information ur lokalpress m.m.) för att på så sätt hitta en grogrund för nytt utbud, nya arbeten och nya företag. Detta är det konkreta underlaget för slutsatser om den lokala ekonomin.

När den lokala ekonomiska analysen är klar, ska den användas till något. Ni får inte nöja er med analysen, ni måste gå vidare och göra något av den! Vad ni ska göra bestäms av det ni kommit fram till i analysen.

Ett tillstånd av ”lyckorus” kan lätt uppstå i detta skede. Man ser snabbt stora möjligheter. Kom ihåg att analysen är värd en hel del pengar, förmodligen flera miljoner kronor. Det är av detta skäl man i början ska bestämma vilka som ska ha tillgång till den. Politiker och det lokala näringslivet är två uppenbara intressenter. Människor som vill utöka sin företagsverksamhet eller starta nya företag likaså.

FAS 5

”Hjärnstorm”

I denna fas gäller det att vara **kreativ och påhittig**. Om fas 4 gick bra finns nu en tabell över vilka varor/tjänster som lokalbefolkningen till största delen köper utanför lokalsamhället. Det är nu dags att fundera på hur dessa läckor kan täppas till. Hur man nu gör beror helt på vilka varor/tjänster det gäller.

Riktmärket är: vi kan konstatera att det finns en efterfrågan på vissa varor/tjänster - hur tillfredsställer vi denna efterfrågan i lokalsamhället?

Börja med att se över företagsstrukturen och leta upp de företag som redan producerar de varor/tjänster där mycket pengar läcker ut.

Leta även upp etablerade företag/butiker som skulle kunna utöka sin verksamhet med dessa varor/tjänster. Finns det sådana företag/producenter, kontakta dem och diskutera vidare.

Finns det ingen alls som producerar dessa varor/tjänster får man börja fundera på att skapa nya lokala producenter, t.ex. företag eller kooperativ.

Marknaden för dessa varor/tjänster finns ju!

FAS 6

Handlingsplan

De idéer som man bedömer vara möjliga att genomföra skall samlas ihop och presenteras i en åtgärds- eller handlingsplan. Det viktiga på denna punkt är att vara mycket konkret med vad man vill göra, vem/vilka som ska göra det, hur man vill göra det, hur man har tänkt finansiera arbetet och så vidare.

1. sammanfatta er lokala ekonomiska analys och presentera denna sammanfattning som underlag i handlingsplanen.
2. beskriv och lista upp alla de möjligheter (= läckor) ni ser i analysen.
3. beskriv idéer för hur dessa möjligheter kan utnyttjas.
4. beskriv konkreta tillvägagångssätt för att verkställa idéerna (= hur täppa till läckor).
5. verkställ idéerna (= täpp till läckor).

Steg 2 till 5 måste skrivas ner på något sätt, allt måste dokumenteras (steg 1 är redan dokumenterad). Detta för att få underlag för en framtida utvärdering och för att se om ert arbete har varit lyckosamt eller förgäves.

Användningsområdena är många, se det ekonomiska utvecklingsutrymmet för att skapa:

nya arbeten/företag

underlag för politiska beslut

underlag för åtgärdsprogram

underlag för sökt finansiering av åtgärdsprogram och så vidare.

När ett åtgärds- eller handlingsprogram är klart skall det genomföras. Nu blir lokalbefolkningen viktigare än någonsin, det är mycket som skall göras. Analysen ska, som redan sagts, leda till en lokal samhällsutveckling och lokalbefolkningen måste då stå i centrum.

Statistiska Centralbyråns register

En kort presentation av de statistiska register vi har använt oss av, vad de innehåller för uppgifter och var de uppgifterna kommer ifrån:

RA-registret och står för Regional arbetsmarknad.

CFAR, Centrala företags- och Arbetsställeregistret.

Momsregistret.

Utgiftsbarometern 2003

Befolkningsregistret.

Definitioner

Arbetsställen

Varje adress (lokal) fastighet eller grupp av närliggande lokaler och fastigheter där ett företag bedriver verksamhet. Alla verksamma företag har minst ett arbetsställe.

Disponibel inkomst

Disponibel inkomst är den summa som återstår för konsumtion och sparande sedan man från summa förvärvs- och kapitalinkomst dragit slutlig skatt (exkl. avdragsgilla avgifter såsom arbetsgivaravgifter, särskilda löneskatter, avkastningsskatt och fastighetsskatt), sjömansskatt, återbetalt studielån och underhållsbidrag samt lagt till skattefria ersättningar och bidrag. Bland dessa senare kan nämnas barnbidrag, bostadsbidrag, socialbidrag, studiemedel och bidragsförskott. Disponibel inkomst är det inkomstbegrepp som bäst speglar köpkraften och levnadsstandarden för olika grupper samhället.

Företag

Med företag avses

- juridiska personer exklusive dödsbon
- fysiska personer och dödsbon som är registrerade för mervärdesskatt och /eller är registrerade som arbetsgivare
- fysiska personer som betalar F-skatt eller har inregistrerad firma.

Förvärvsarbetande

Förvärvsarbetande räknas alla som bedöms ha utfört i genomsnitt en timmes arbete per vecka under november månad. Även de som varit tillfälligt frånvarande under perioden, t.ex. på grund av sjukdom, räknas som förvärvsarbetande.

Familj

Då familjer avgränsas i RTB gäller följande:

- Familj består av maximalt två personer som är folkbokförda på samma fastighet
- Familj bildas med utgångspunkt från yngsta generationen om det finns fler än två generationer på fastigheten
- Personer som är gifta med varandra / har registrerat partnerskap och är folkbokförda på samma fastighet ingår i samma familj
- Ogift person som är folkbokförd på samma fastighet som sin förälder/vårdnadshavare ingår i samma familj som denne
- Sambor som har gemensamt barn och är folkbokförda på samma fastighet ingår i samma familj
- Sambor utan gemensamt barn räknas som två familjer
- Ensamstående räknas som familj

Observera!

Det är inte möjligt att göra personer till sambor med hjälp av RTB om gemensamt barn saknas. Detta medför att antalet ensamstående överskattas och att antalet sambor underskattas. SCB uppskattar att det finns minst 500 000 personer som är sambor men som inte kan sammanföras till familj.

Näringsgren

Näringsgren avser företagets/arbetsställets huvudsakliga verksamhet. Om det vid ett företag/arbetsställe förekommer flera verksamhetsarter bestäms näringsgrenskoden i princip utifrån den verksamhet som sysselsätter flest anställda.

Sammanräknad förvärvsinkomst

Inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet bildar tillsammans sammanräknad förvärvsinkomst. Kapitalinkomster ingår alltså ej. Detta inkomstbegrepp påminner en del om inkomstbegreppet arbetsinkomst. Skillnaden är i huvudsak att pension och ersättning från arbetslöshetskassa inte ingår i arbetsinkomsten. Det finns ytterligare en del skillnader, men dessa två är de viktigaste.

Eftersom kapitalinkomster ej ingår i sammanräknad förvärvsinkomst är detta inkomstbegrepp lämpligt att använda vid regionala jämförelser, speciellt då materialet bryts ned på små regionala områden.

Kapitalinkomsterna är ofta snett fördelade och en person med extremt hög kapitalinkomst kan i hög grad påverka medelvärdet för t ex en kommun med litet befolkningsunderlag. Dessutom beskattas ej kapitalinkomsten kommunalt.

LOKAL EKONOMISK ANALYS - Beräkningsmodell

Steg 1 Samla information

För att göra en lokal ekonomisk analys behövs som sagt mycket statistik. Denna beställs ifrån Statistiska Centralbyrån och innehåller följande information:

1. Först **bakgrundsinformation** om ert lokalsamhälle:

- *befolkningsstatistik för åren 1998 och 2003* behövs för att se förändringar i befolkningsstrukturen
- *disponibel inkomst* för att räkna ut inflödet av pengar till ert lokalsamhälle
- *förvärvsarbetande personer* (nattbefolkning ¹) 1998 och 2003 fördelat på näringsgrenar behövs för att få en bild av hur invånarna i ert lokalsamhälle arbetar
- *arbetsställen 2003* fördelat på näringsgren behövs för att se hur många arbetsplatser det finns i ert lokalsamhälle. Antal invånare (nattbefolkning) som också arbetar i ert lokalsamhälle är en viktig uppgift för att få en bild av den lokala arbetsmarknaden. (För en del uppgifter, t. ex. denna, riskerar siffrorna dock att bli så små att de av sekretessskäl inte kan redovisas.)

Dessa uppgifter sammanställer SCB i en förståelig presentation med kommentarer, tabeller och diagram.

2. Det andra är att få information om **utbud och försäljning** i ert lokalsamhälle. Detta tas ur SCB:s företagsregister

3. Det tredje är en klar och tydlig **geografisk definition eller avgränsning** av ert lokalsamhälle. Statistikkonsulterna på SCB måste veta var någonstans på kartan de ska göra sin redovisning. Det enklaste är att markera ert område på en karta. En karta i skala 1:50 000 rekommenderas eftersom den är så detaljerad att ni enkelt kan peka ut t.o.m. enskilda hus. Då blir det lätt att beskriva var **ni** tycker att ert lokalsamhälle finns.

---

¹ Begreppet nattbefolkning står för de personer som finns i ert lokalsamhälle nattetid, d.v.s. de som bor där. Dagbefolkningen skiljer sig i regel från nattbefolkningen beroende på hur många som arbetar på annan ort och hur många "utsocknes" som kommer till oss och arbetar.

Steg 2 Gör beräkningar

Nu börjar alla de beräkningar som ska göras för att få fram den lokala handelsbalansen.

Exempel

Vi har fått veta att det finns 100 familjer i ett visst lokalsamhälle. Inkomsterna är 178 000 kr per familj och år.

100 familjer x 178 000 kr = 17 800 000 kr.

17 800 000 kr skrivs in vid **Total inkomst**.

Kolumnen Utgifter (HUT)

Här skriver ni in hur stora utgifterna är totalt sett enligt utgiftsbarometern 2003 som följer med statistiken.

Om ni av olika anledningar anser att statistiken inte stämmer överens med verkligheten kan ni givetvis justera den utifrån er lokalkännedom.

Exempel: i bygder med stor självförsörjning av t.ex. fisk och kött kan det finnas anledning att justera kostnaden för varugruppen Köpta livsmedel.

Kolumnen Lokalt utbud/försäljning

De uppgifter ni fyller i här bygger på SCBs företagsregister (CFAR) och momsregister och/eller intervjuer med ägare till era lokala butiker m.fl. företag. Denna arbetsuppgift är lättare i ett litet samhälle med litet utbud, men mer komplicerad i ett samhälle med ett större utbud.

CFAR kan fås på församling, postnummerområde eller branscher. För små samhällen väljs församling och information om försäljning samlas in i direkt dialog med de företagare/butiker som finns. För större samhällen väljs postnummerområde eller branscher samt momsregistret.

Momsregistret är den enda officiella källa som kan ge en fingervisning om den totala försäljningen fördelat på branscher. Samtidigt är momsregistret inte till någon hjälp i små samhällen med litet utbud. Det blir då nödvändigt att söka uppgifter direkt från företagen själva. Fråga de lokala företagen helt enkelt. Företagaren/handlaren har inget att vara rädd för utan har snarare fördel av att era uppgifter blir så rättvisande som möjligt. Med momsregistret kan ni räkna ut hur mycket varje företag säljer totalt. Ni kan inte se i detalj hur mycket som säljs av enskilda varor och tjänster, men försök att komma så nära som möjligt och ange åtminstone totala siffror för de 12 varugrupperna.

Kolumnen **Läckage**

Här skall ni fylla i skillnaden mellan kolumn **Utgifter** och kolumn **Lokalt utbud/försäljning**. Denna uppgift skall nu redovisa hur mycket pengar (uppdelat på varuslag) som hela lokalsamhället "förlorar" genom att hushållen köper varor och tjänster på andra håll. Eller motsatsen - hur mycket pengar (uppdelat på varuslag) som lokalsamhället "tjänar" genom att kunder från andra håll köper varor och tjänster hos er. Summa **Läckage** är den samlade konsumtionen utanför lokalsamhället.

Slutliga beräkningar

Summa **Läckage** visar hur mycket pengar som försvinner ut ur samhället.

Nu beräknas **Total inkomst** minus **Utgifter** plus **Totalt lokalt utbud / försäljning**

Detta är det lokala konsumtionsutrymmet.

Nu är alla beräkningar klara!

Steg 3 Analysera beräkningarna

Beräkningarna i formulären berättar flera saker, men vad? Vilka slutsatser kan man dra?

Idén är som sagt att (på ett ungefär) räkna ut vad och hur mycket som konsumeras utanför lokalsamhället.

”Bolla” nu med olika varuslag där läckage finns och diskutera vilka som ni kan öka produktionen av eller starta lokal produktion av. Här är kunskapen och kännedomen om lokalsamhället helt avgörande.

Framgången bygger på två principer: dels att få lokalbefolkningen att köpa mer lokalt och dels att locka till sig ytterligare kunder ifrån andra håll. Detta kan man bara göra om det innebär fördelar för dessa kunder. Lägre priser i kombination med bättre kvalitet är mycket konkurrenskraftigt, men svårt att uppnå.

Detta är existensvillkoren för alla företag, kooperativ och andra självförsörjande verksamheter.

Steg 4 Skriv rapport

Varför skriver man rapport? För att sprida den kunskap man har fått. Av detta skäl bör en rapport inte lämna datorn eller skrivmaskinen förrän den är i publiceringsbart skick, som informationsmaterial, artikel eller bok. Det som ska finnas i en rapport är en smärre vetenskap, som ser ut på följande sätt:

1. Bakgrund

Under denna rubrik skriver ni en kort historik av er lokala utvecklingsgrupp, hur ni hittills har arbetat i ert lokalsamhälle och varför idén med lokal ekonomisk analys blivit intressant för just er.

Det är också intressant att beskriva vilka syften ni har, till exempel:

- lokalbefolkningen ska vara med och bedöma de behov som finns i ert lokalsamhälle
- ta reda på vilka färdigheter och resurser som finns i ert lokalsamhälle
- hitta de företag, butiker m.m. som finns i ert lokalsamhälle
- försöka hitta tänkbara affärsidéer och välja ut de som har en chans att bli verklighet, o.s.v.

Här skrivs också ett metodavsnitt, hur ni konkret gör för att få kunskap om ert lokalsamhälle. Oftast är det en kombination av ”skrivbordsarbete” (t.ex. arbete med SCBs tabeller), fältstudier (t.ex. lokala bibliotek och tidningar), ”knacka dörr” och intervjuer av diverse intressanta personer.

2. Beskrivning av ert lokalsamhälle

- var ert lokalsamhälle finns (karta) och dess historia
- befolkningsstruktur (pyramid) och hur den har förändrats mellan 1998 och 2003
- medelinkomster fördelat på åldersgrupper (lokalt + riket) och inkomst per familj (lokalt + riket)
- förvärvsarbetande personer fördelat på näringsgren och samhällssektor för 1998 och 2003
- antal arbetsställen efter antal anställda, näringsgren samt samhällssektor för 2003
- beskrivning av företag, butiker, offentliga serviceinrättningar, ideella föreningar m.m.

3. Lokal arbetsmarknad

Hur har den lokala arbetsmarknaden förändrats, hur stor är arbetslösheten, tillgång på arbeten, hur är utbildningsnivån och vilka idéer om nya företag finns. I detta avsnitt använder ni med fördel diagram för att visa nivåer på dessa områden.

4. Analys: slutsatser och möjligheter

Under denna rubrik skriver ni ner vilka möjligheter och behov ni ser och vilka slutsatser ni drar om utvecklingen i ert lokalsamhälle.

5. Tänkbara åtgärder

Här listar ni tankar och idéer om hur möjligheterna under punkt 4 kan bli verklighet.

Formulär för beräkning av lokal handelsbalans

Varuslag	Utgifter	Lokalt utbud/förs	Läckage
Köpta livsmedel			
Utemåltider			
Sprit, vin, starköl			
Tobak			
Förbrukningsvaror			
Hushållstjänster			
Kläder och skor			
Möbler och husgeråd			
Bostad			
Hälsa- och sjukvård			
Transport			
Fritid och kultur			
Summa			

Total inkomst	
Totala utgifter (-)	
Totalt lokalt utbud/försäljning (+)	
Summa lokalt konsumtionsutrymme	